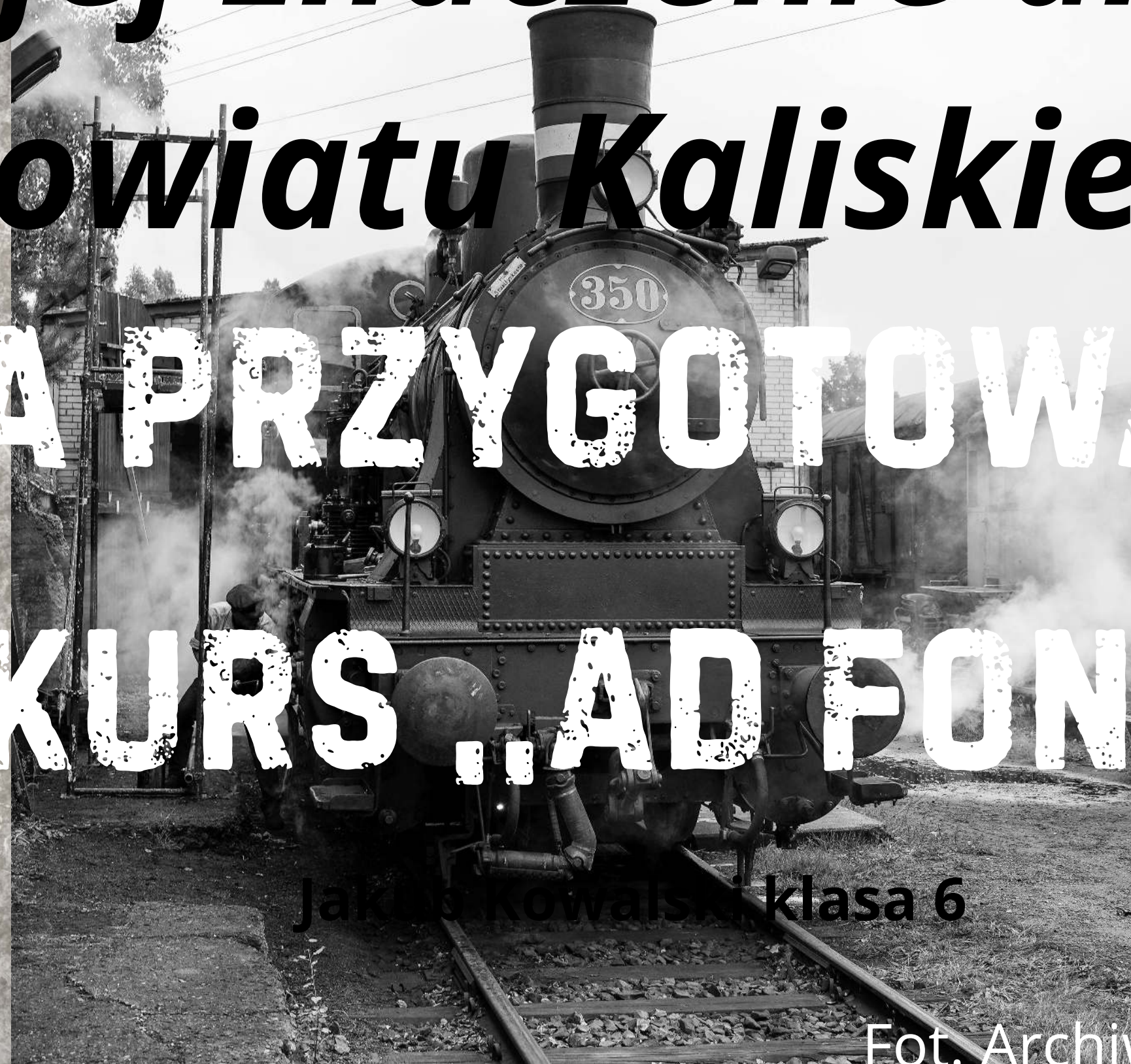

***“Kolej i jej znaczenie dla Kalisza
i powiatu Kaliskiego”***

**PRACA PRZYGOTOWANA NA
KONKURS „AD FONTES!”**

Jan Kowalski, klasa 6

Fot. Archiwum Sz Photo

Źródło: picture-alliance.com/akg-images

Źródło: Archiwum Państwowe w Kaliszu
www.kalisz.ap.gov.pl.

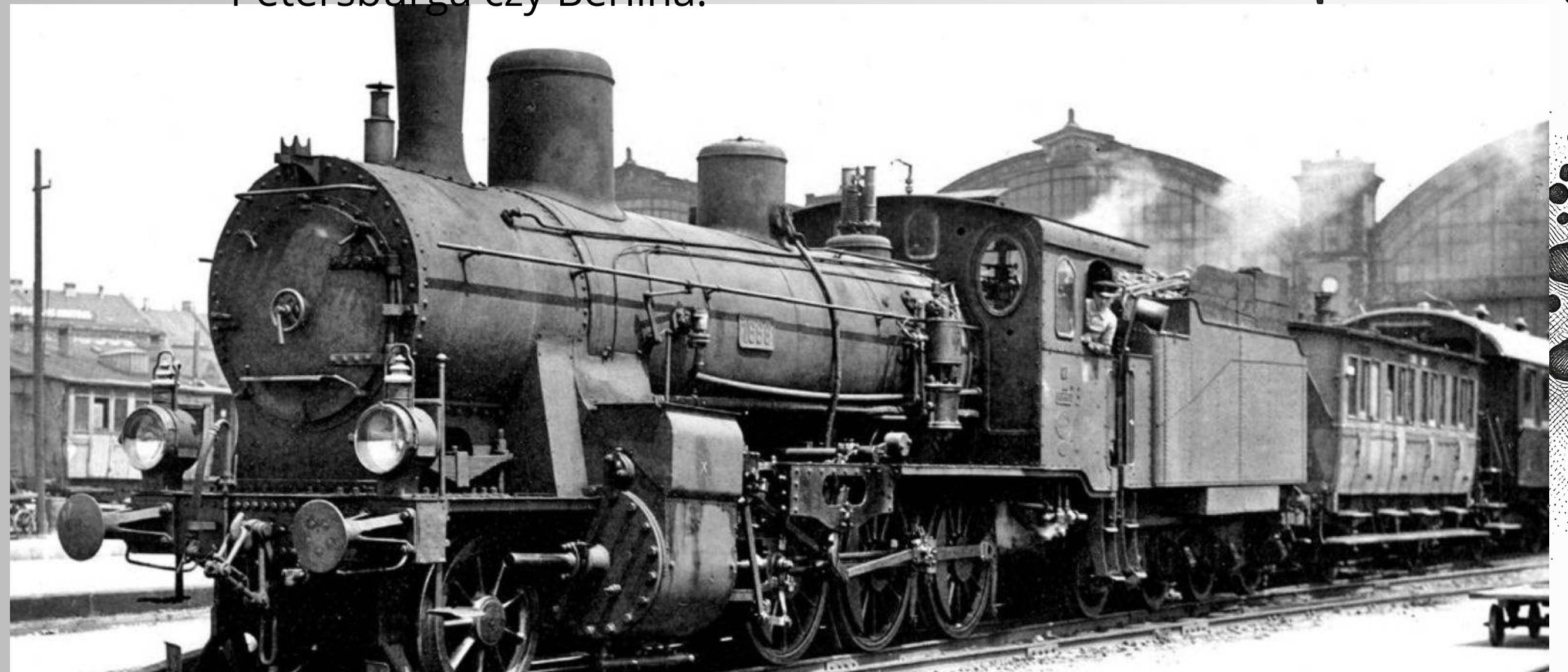
**ORGANIZATOR:
ARCHIWUM
PAŃSTWOWE W
KALISZU
AUTOR: JAKUB
KOWALSKI
KLASA: VI
SZKOŁA: PRYWATNA
SZKOŁA PODSTAWOWA
JAGIELLONCZYK W
KALISZU
OPIEKUN
MERYTORYCZNY: PAN
JAKUB MARCINIAK**

Dzień dobry Państwu !!!

Proszę wsiadać, drzwi zamykać! Proszę przygotować bilety i zająć miejsca. Nazywam się Jakub Kowalski i zabiorę Państwa w niezwykłą podróż w czasie . Nasz pociąg nie będzie poruszał się po zwykłych torach, lecz po śladach historii zapisanych w Kaliskim Archiwum !Przed nami trasa licząca ponad 120 lat . Zobaczymy piękny dworzec , sprawdzimy gdzie kończyła się Rosja zaczynały Niemcy i usłyszymy stukot kół słynnej „ Kaliszki” . Uwaga !!! Pociąg relacji przeszłość - teraźniejszość odjeżdża z toru pierwszego przy peronie kaliskim . Odjazd !!!

I stacja - dworzec

Pierwszy dworzec był ogromny, miał ponad 140 metrów i przypominał pałac, bo miał witać gości nadjeżdżających do Imperium Rosyjskiego. Został zniszczony w 1914 r. podczas zburzenia miasta. Dzięki kolei Kalisz przestał być „końcem świata”. Miasto stało się najważniejszym punktem styku dwóch mocarstw Rosji i Niemiec (Prus). Ludzie mogli wsiąść w pociąg w Kaliszu i dojechać do Warszawy, a po przesiadce nawet do Petersburga czy Berlina.

Rys. Lokomotywa parowa źródło: Archiwum Eisenbahnstiftung
fot. Rudolf Kallmuhznr

II stacja - historyczny gwizdek 15 listopada 1902r .

Wyobraźcie sobie ten mroźny listopadowy poranek . Na peronie tłum Kaliszan orkiestra i urzędnicy w galowych mundurach . Punktualnie o godzinie 07:45 rano pierwszy pociąg pasażerski ruszył w stronę Warszawy . Pierwszy przystanek - Opatówek .

Pociąg składał się z 4 nowoczesnych wagonów , jechało nim 67 pasażerów , skład prowadził parowóz o numerze 122 , a za sterami siedział maszynista Bronisław Janicki.

Fot. Gwizdek kolejowy

Źródło- zasoby internetowe (kolekcja prywatna)

Dworzec to nie tylko tory , to całe „ miasteczko” . Powstały nowe miejsca pracy; kolejarze , celnicy , tragarze . Wokół dworca (dzisiejsza ul.Dworcowa i Górnośląska) zaczęły powstawać kamienice , hotele i magazyny.

Źródło - Fot 1 pierwotny gmach dworca (1905r.) Zasoby cyfrowe Archiwum Państwowego w Kaliszu Fot 2 Archiwalna pocztówka Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej nr. inw.

MOZK/H/755/7

III stacja - tajemnice dwóch szerokości torów

Kalisz był stacją graniczną . To tutaj stykały się dwa światy i dwie różne wielkości szyn .

Kolej mieszcząca się w Kaliszu,, rosyjska” miała rozstaw szyn 1524 mm. rozstaw szyn po stronie niemieckiej 1435 mm. Żeby dojechać dalej na zachód pasażerowie musieli wysiąść z rosyjskiego pociągu i przesiąść się do niemieckiego . To nie był zwykły przystanek na 2 min. - to była wielka przesiadka . Tysiące ludzi przewijało się przez dworzec korzystając z restauracji, hoteli i sklepów. Kalisz tętnił życiem przez całą dobę . Towary (węgiel, zboże, tkaniny) nie przeskakiwały z wagonu do wagonu .

Wszystko trzeba było ręcznie lub dźwigami przeładować z szerokich wagonów do tych węższych . Powstały gigantyczny magazyny i rampy przeładunkowe . Kalisz stał się wielkim centrum logistycznym co dawało pracę setką ludzi z miasta i okolic . Przerwa w podróży wynikająca z różnicy torów była idealnym momentem dla celników i straży granicznej . W Kaliszu działała jedna z najważniejszych komór celnych Imperium Rosyjskiego , czyniąc celników jedną z najbogatszych grup w mieście .

Kolejowy aparat telefoniczny dyżurnego ruchu

Czapka dyżurnego ruchu do 1990 r

Czapka umundurowania kolejowego po 1990 r

źródło : zdjęcia pochodzą z wystawy online Archiwum Państwowego w Kaliszu ⁷
“Kolejarska rodzina Wojtczaków”

IV stacja - kaliska wąskotorówka

Kiedyś pociągiem z Kalisza można było dojechać niemal pod same drzwi cukrowni w Zbiersku .

Rolnicy z powiatu kaliskiego mogli szybciej dostarczyć swoje produkty na rynki w dużych miastach . Wąskotorówka czyli słynna Kaliska Kolej Dojazdowa to brat wielkiej kolei . Dla wielu mieszkańców powiatu był ważniejszy niż pociągi do Warszawy . Dla ludzi z okolicznych miejscowości takich jak Żelazków ,Goliszew czy Zbiersk wąskotorówka była jedynym oknem na Kalisz. To nią uczniowie dojeżdżali do kaliskich gimnazjów a robotnicy do fabryk . Dzięki wąskotorówce dzielnice takie jak Majków i okolice ul. Kanonierskiej zaczęły się rozwijać . Powstały tam składy węgla i materiałów budowlanych , które pociąg dowoził do miasta . Transportowano nią nie tylko buraki i ludzi woziła węgiel ,drewno a nawet kamień do budowy dróg w powiecie . To kolej zbudowała nowoczesne wioski wokół Kalisza .

Lokomotywa wąskotorowa na stacji w Zbiersku źródło: publikacja na fanpage Kaliska Kolej Dojazdowa i Przyjaciele na Facebooku

Mapa przedstawia układ linii sompolińskiej Kolei Dojazdowej. źródło :
Wikimedia Commons
autor użytkownik FLYZ1

V stacja końcowa - dziedzictwo na szynach

Nasz pociąg dotarł do celu. Przejechaliśmy przez 124 lata historii - od pierwszego gwizdka parowozu w 1902 r. przez czasy przesiadek aż po dzisiejszy nowoczesny dworzec. Choć dziś nie jeździmy już Pulmanami do Opatówka, a po wielu torach wąskotorowych został tylko ślad, historia kaliskiej kolei wciąż żyje. Możemy ją odnaleźć w starych dokumentach Archiwum Państwowego i w murach naszego dworca, który codziennie wita nowych podróżujących . Dziękuję za wspaniałą wspólną podróż - kierownik pociągu Jakub .

Dworzec kolejowy w Kaliszu

- widok po remoncie
- źródło fot FB DOTA
- (www.fbdota.pl)

Kalisz stacja PKP źródło: Wikimedia Commons autor: PEŻOT

Źródła archiwalne i muzealne

Zasoby cyfrowe Archiwum Państwowego w Kaliszu (wystawa online "Kolejarska rodzina Wojtczaków")

Zasoby Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej w Kaliszu

Strony internetowe i serwisy

Oficjalna strona internetowa Archiwum Państwowego w Kaliszu (kalisz.ap.gov.pl)

Portal Wikimedia Commons - archiwalne i współczesne fotografie transportu

Strona fanów Kaliskiej Kolei Dojazdowej (Facebooku: DOTA)

Portal Eisenbahnhstiftung - historyczne zdjęcia lokomotyw

Literatura

"Dzieje Kalisza" -opracowanie zbiorowe dotyczące historii miasta XX wieku

